

Visoko sudsko i tužilačko vijeće Bosne i Hercegovine
Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine
Високи судски и тужилачки савет Босне и Херцеговине
High Judicial and Prosecutorial Council of Bosnia and Herzegovina

Misija, vizija i načela sudskog i tužiteljskog sustava u Bosni i Hercegovini

Brošura za korisnike sudskih i tužiteljskih usluga

**MISIJA, VIZIJA I NAČELA
SUDSKOG I TUŽITELJSKOG SUSTAVA
U BOSNI I HERCEGOVINI**

BROŠURA ZA KORISNIKE SUDSKIH I TUŽITELJSKIH USLUGA

Sadržaj

	Uvod	5
1.	Što je Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine	6
	- Što je naš konačan cilj - vizija i misija VSTVBiH	6
	- Koje aktivnosti kontinuirano provodimo u dostizanju planiranog cilja - što je mandat	6
2.	Koje su osnovne vrijednosti i načela djelovanja sudskog i tužiteljskog sustava u Bosni i Hercegovini	7
3.	Koje usluge pruža sudski sustav	8
4.	Kako je organiziran sistem redovitih sudova	9
	- Sud Bosne i Hercegovine	9
	- Redoviti sudovi u entitetima	10
5.	Koje usluge pruža tužiteljski sustav u Bosni i Hercegovini	11
6.	Kako je organiziran tužiteljski sustav u Bosni i Hercegovini	12
	- Da li možete prijaviti kazneno djelo tužitelju	13
	- Ukoliko ste mogući svjedok tužiteljstva ili žrtva/svjedok ili oštećenik, što možete očekivati	15
7.	Što općenito možete očekivati prilikom dolaska u bilo koji sud/ tužiteljstvo	15
	- Gdje možete predati „podnesak” u sudu ili tužiteljstvu	16
	- Potrebna mi je informacija o stanju spisa/predmeta u sudu	16
	- Da li mogu imati pristup sudskim predmetima putem weba odnosno interneta	16
8.	Sudske usluge u kaznenim stvarima	17
	- Što je to pregovaranje o krivnji	19
9.	Potpura svjedocima	20
	- Ukoliko ste žrtva/oštećenik/svjedok, možete očekivati	20
	- Da li ste uvijek dužni svjedočiti	21
10.	Sudske usluge u građanskim predmetima	21
	- Ukoliko se radi o sporovima male vrijednosti, možete očekivati	23
11.	Sudske usluge u obiteljskim stvarima	23
12.	Sudske usluge prema djeci	24
	- Postupak prema maloljetnicima	24
13.	Sudske usluge u gospodarskim stvarima	26
14.	Sudske usluge u izvanparničnim stvarima	27

Naziv publikacije:
Misija, vizija i načela sudskog i tužiteljskog sustava u Bosni i Hercegovini

Tiraž:
20.000

Godina izdanja:
2011.

Ova publikacija je objavljena uz podršku projekta Suočavanje s prošlošću i izgradnja povjerenja za budućnost Razvojnog programa Ujedinjenih nacija u Bosni i Hercegovini (UNDP BiH).
Izneseni stavovi ne predstavljaju nužno i stavove UNDP BiH.

15.	Sudske usluge u izvršenju sudskih odluka	28
16.	Sudske usluge u upravnim sporovima	29
17.	Posebne sudske usluge	30
	17.1 Upravljanje registrima nekretnina	30
	- U slučaju da nekretnina nije upisana u zemljišnu knjigu ili knjigu položenih ugovora	30
	- Što je potrebno za pojedine upise u zemljišnu knjigu	31
	17.2 Besplatna pravna pomoć	32
	- Kad sam oslobođen plaćanja troškova	33
	17.3 Usluge u oblasti prevođenja	33
	17.4 Ovjera dokumenata za inozemstvo	34
	17.5 Priznanje stranih sudskih odluka u građanskim stvarima	35
	17.6 Pružanje informacija putem oglasne ploče suda	35
	17.7 Izdavanje uvjerenja o nevođenju kaznenog postupka	36
18.	Kome se mogu žaliti ukoliko usluga nije pružena sukladno standardima	36
	- Kako mogu doći na razgovor kod predsjednika suda	37
	- Kako mogu pokrenuti postupak pred stegovnim tužiteljem	37

UVOD

Sudski i tužiteljski sustav promovira i štiti demokratske vrijednosti, mir, sigurnost i ljudska prava.

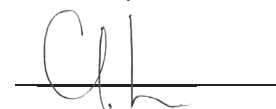
Nažalost, veliki broj korisnika sudskih i tužiteljskih usluga nema dovoljno informacija o tome što može očekivati prigodom dolaska u sud ili tužiteljstvo, niti kome se obratiti u određenom slučaju. Shvatamo da takav nedostatak informacija može uzrokovati dodatnu nelagodu prigodom dolaska u ove institucije ili suočavanja s nekim životnim situacijama za koje mislite da se ne mogu riješiti bez djelovanja suda i/ili tužiteljstva.

Ova publikacija ima za cilj pružiti informacije o sudskom i tužiteljskom sustavu u Bosni i Hercegovini i načinu njegovog rada. Putem pružanja niza korisnih informacija, želimo Vaš dolazak u sud ili tužiteljstvo i Vaše neposredno sudjelovanje u postupku učiniti lagodnijim, a rješavanje Vašeg pitanja i Vaš pristup pravdi bržim i djelotvornijim.

Svijest o poznavanju sudova i tužiteljstava i njihova rada je PRVI KORAK do Vašeg pristupa pravdi!

Ova je publikacija kreirana i objavljena uz potporu Razvojnog programa Ujedinjenih naroda u Bosni i Hercegovini (UNDPBiH) u okviru projekta: Pristup pravdi - Suočavanje sa prošlošću i izgradnja povjerenja za budućnost.

rezidentni predstavnik UNDP BiH

Yuri Afanasiev

predsjednik VSTV-a

Milorad Novković

1. ŠTO JE VISOKO SUDBENO I TUŽITELJSKO VIJEĆE BOSNE I HERCEGOVINE

Visoko sudbeno i tužiteljsko vijeće Bosne i Hercegovine (VSTVBiH) je posebno neovisno tijelo koje ima ulogu da putem niza aktivnosti djeluje u pravcu unaprjeđenja rada sudskog i tužiteljskog sustava. VSTV promovira i štiti vrijednosti i značaj koje sudski i tužiteljski sustav ima u demokratskom društvu u cilju zaštite i jačanja vladavine prava, demokratskih načela i ljudskih prava.

Što je naš konačan cilj – VIZIJA i MISIJA VSTVBiH

VSTVBiH kontinuirano doprinosi učvršćivanju vladavine prava u BiH.

Osiguravanjem neovisnog, nepristrasnog i profesionalnog pravosuđa u BiH, VSTVBiH omogućava jednak pristup pravdi i jednakost svih pred zakonom.

Koje aktivnosti kontinuirano provodimo u dostizanju planiranog cilja - što je naš mandat

Nadležnosti VSTVBiH utvrđene su Zakonom o VSTVBiH i odnose se na:

- imenovanje nosioca pravosudnih funkcija na svim razinama u BiH, sa izuzetkom ustavnih sudova entiteta BiH;
- stegovnu odgovornost sudaca i tužitelja;
- stručno usavršavanje sudaca i tužitelja;
- predlaganje godišnjih proračuna za sudove i tužiteljstva;
- pravosudnu upravu i nadzor;
- koordinaciju i nadzor nad korištenjem informacijske tehnologije u sudovima i tužiteljstvima;
- davanje mišljenja o nacrtima zakona, propisa i važnim pitanjima koja mogu utjecati na pravosuđe i pokretanje postupka usvajanja zakona i drugih propisa u oblastima značajnim za pravosuđe.

Otvoreno djelujemo prema javnosti i svim zainteresiranim subjektima. Uspostavili smo suradnju s nizom institucija i organizacija u BiH, regionu i šire, i aktivno djelujemo u okviru tijela i projekata u oblasti pravosuđa u Europi i svijetu.

Informacije o aktivnostima VSTV-a, ključnim dokumentima i mogućnosti da kontaktirate VSTV možete naći na web stranici VSTVBiH www.hjpc.ba ili putem telefona 033 707 500 ili faksa na broj 707 550.

2. KOJE SU OSNOVNE VRIJEDNOSTI I NAČELA DJELOVANJA SUDSKOG I TUŽITELJSKOG SUSTAVA U BOSNI I HERCEGOVINI

Sudski i tužiteljski sustav želi osigurati i unapređivati pružanje usluga prema sljedećim ključnim načelima:

- Neovisnost
- Odgovornost
- Učinkovitost
- Kvaliteta

U tom cilju kontinuirano djelujemo na izgradnji povjerenja i jačanju vlastitih kapaciteta kako bismo obezbijedili da je usluga koju pružamo rezultat postupanja koji osigurava:

- jednakost pred zakonom,
- pravično postupanje,
- nepristrasno postupanje,
- neovisno postupanje u procesu donošenja odluke,
- kompetentno djelovanje,
- integritet,
- transparentan/otvoren postupak,
- djelotvoran pristup pravdi,
- postupanje u razumnom vremenskom razdoblju,
- sigurnost.

3. KOJE USLUGE PRUŽA SUDSKI SUSTAV U CJELINI

Sudski sustav u cjelini pruža sljedeće ključne usluge:

- postupanje u krivičnim stvarima prema punoljetnim osobama koje su osumnjičene ili optužene za vršenje kaznenog djela;
- postupanje prema maloljetnim osobama za koje postoji sumnja ili kada je podnesen obrazložen prijedlog tužitelja da su počinile neko kazneno djelo, tj. postupanje u stvarima maloljetničkog kriminala;
- postupanje u građanskim stvarima u kojima postoji spor, tzv. parnični postupak;
- postupanje u stvarima u kojima je potrebno donijeti sudsku odluku u cilju utvrđivanja prava i obveza ili postojanju činjenica a u kojima ne postoji spor, tzv. izvanparnični postupak;
- postupanje u obiteljskim stvarima (npr. izdržavanje člana obitelji, razvod, određivanje skrbnika za djecu i sl.);
postupanje u upravnim sporovima koji mogu nastati u slučaju da stranka nije zadovoljna odlukom drugostupanjskog tijela uprave (primjerice, odlukom ministarstva) ili u slučaju propusta tijela uprave da odluče o podnesenom zahtjevu u za to predviđenom roku;
- upis prava na nekretninama u zemljišne knjige i knjige položenih ugovora, upravljanje i izdavanje isprava o činjenicama upisanim u navedene knjige;
- izvršenje sudskih odluka i presuda;
- registracija gospodarskih subjekata;
- priznavanje stranih sudskih presuda i odluka;
- ovjere dokumenata;
- druge posebne radnje.

Više informacija o sudovima i sudskim uslugama možete naći na web stranici pravosuđa www.pravosudje.ba.

4. KAKO JE ORGANIZIRAN SUSTAV REDOVITIH SUDOVA

Kao i u velikom broju drugih zemalja svijeta, sudski sustav u Bosni i Hercegovini djeluje na više razina. Sudovi koji odlučuju o nizu sporova i pitanja od značaja za utvrđivanja prava i obveza pojedinaca ili pravnih osoba, kao i o krivičnoj optužbi protiv određenih osoba djeluju kao **redoviti sudovi**.

Posebni sudovi koji odlučuju o pitanjima koja se odnose na primjenu Ustava Bosne i Hercegovine, te entitetskih ustava su **ustavni sudovi**. Ustavni sud Bosne i Hercegovine odlučuje o kršenjima ljudskih prava zaštićenih Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i drugim međunarodnim instrumentima koji čine dio Ustava Bosne i Hercegovine.

Sistem redovitih sudova je ustanovljen u okviru entiteta, Brčko Distrikta i na nivou Bosne i Hercegovine.

Sud Bosne i Hercegovine

Sud Bosne i Hercegovine nadležan je da odlučuje u prvom stupnju u najsloženijim predmetima u kaznenoj oblasti (kao što su ratni zločini, gospodarski i organizirani kriminal), te u upravnim sporovima kada su u pitanju konačne odluke koje su donijela upravna tijela na razini Bosne i Hercegovine, i u sporovima između entiteta i Brčko Distrikta ili BiH i entiteta i Brčko Distrikta.

Ovaj sud ima tri apelacijska odjela koji odlučuju o žalbama na odluke koje su donijela kaznena odjeljenja, kao i na odluke upravnog odjeljenja u prvom stupnju. Pored toga, apelacijsko odjeljenje ima nadležnost da rješava po prigovorima koji se odnose na kršenje izbornog zakona, odluke VSTV-a o razrješenju od sudske ili tužiteljske funkcije i drugo.

Redoviti sudovi u entitetima

U Federaciji Bosne i Hercegovine djeluju sljedeći redoviti sudovi:

- **Općinski sudovi** su nadležni da odlučuju u prvom stupnju u najvećem broju predmeta, uključujući kaznene, građanske, gospodarske, prekršajne i druge predmete.
- **Županijski sudovi** imaju nadležnost da odlučuju po žalbama na odluke koje su donijeli općinski sudovi, da postupaju kao sudovi prvog stupnja za kaznena djela za koja je zakonom propisana kazna zatvora više od 10 godina ili dugotrajni zatvor i u upravnim sporovima, te da odlučuju o drugim redovitim i izvanrednim pravnim lijekovima, ako je to određeno zakonom.
- **Vrhovni sud Federacije Bosne i Hercegovine** je nadležan da odlučuje po žalbama na odluke koje su donijeli županijski sudovi u prvom stupnju, da odlučuje o izvanrednim pravnim lijekovima protiv pravomoćnih odluka sudova kada je to zakonom određeno, da odlučuje o pravnim lijekovima protiv odluka svojih vijeća, ako zakonom nije drugačije određeno, da obavlja druge poslove utvrđene zakonom, osim onih iz nadležnosti Ustavnog suda.

U Republici Srpskoj djeluju sljedeći redoviti sudovi:

- **Osnovni sudovi** su nadležni da odlučuju u prvom stupnju u najvećem broju predmeta, uključujući kaznene, građanske, prekršajne i druge predmete.
- **Okružni sudovi** imaju nadležnost da odlučuju po žalbama na odluke koje su donijeli općinski sudovi, da postupaju kao sudovi prvog stupnja za kaznena djela za koja je zakonom propisana kazna zatvora više od 10 godina ili dugotrajni zatvor i u upravnim sporovima, te da odlučuju o drugim redovitim i izvanrednim pravnim lijekovima, ako je to određeno zakonom.
- **Okružni gospodarski sudovi** imaju nadležnost da odlučuju u prvom stupnju u postupcima između pravnih ili fizičkih osoba koje obavljaju gospodarsku djelatnost.

- **Viši gospodarski sud** je nadležan da odlučuje o žalbama na odluke okružnih gospodarskih sudova, a u prvom stupnju i o drugim stvarima određenim zakonom.
- **Vrhovni sud Republike Srpske** ima nadležnost da odlučuje po žalbi na odluke koje je okružni sud donio u prvom stupnju i postupa kao sud u trećem stupnju u postupku po izvanrednim pravnim lijekovima kada je to zakonom predviđeno.

U Brčko Distriktu djeluju sljedeći redoviti sudovi:

- **Osnovni sud** je nadležan da odlučuje u prvom stupnju u najvećem broju predmeta, uključujući kaznene, građanske, gospodarske, prekršajne i druge predmete.
- **Apelacioni sud** je nadležan da odlučuje po žalbama na odluke osnovnog suda, te da odlučuje o izvanrednim pravnim lijekovima izjavljenim na pravosnažne sudske odluke.

Pozornost: Kontakt informacije za sve sudove i tužiteljstva u BiH možete dobiti od službenika suda/tužiteljstva ili putem interneta, tj. na web stranici VSTVBiH www.hjpc.ba, publikacija „Vodič kroz pravosuđe Bosne i Hercegovine” i na web stranici pravosuđa www.pravosudje.ba koja sadrži informacije o sudskim i tužiteljskim uslugama, kao i upute o načinu dobijanja informacija i usluga putem ovog portala.

5. KOJE USLUGE PRUŽA TUŽITELJSKI SUSTAV U BOSNI I HERCEGOVINI

Tužiteljski sustav djeluje nepristrano i sukladno zakonu. Cilj nam je obezbijediti sigurnost, poštivanje, zakonitosti i vrijednosti demokratskog društva, kao i poštivanje ljudskih prava.

Tužiteljstvo ima zadatak provesti istragu ukoliko ima saznanja da je počinjeno kazneno djelo, da pronađe izvršitelja i privede ga pred lice pravde. Samo tužitelj može pokrenuti kaznenu postupak. Tužitelj zastupa optužnicu pred sudom.

Ulažemo ogromne napore u cilju unaprjeđenja uvjeta rada i vlastitih kapaciteta. Kako bismo osigurali djelotvorno postupanje, djelujemo u suradnji s policijskim strukturama i drugim specijaliziranim agencijama za istragu i zaštitu u Bosni i Hercegovini i na međunarodnoj razini.

Želimo osigurati visoku razinu djelotvornosti i profesionalizma i steći Vaše puno povjerenje. Suradnja građana je od ključne važnosti u osiguranju provedbe naše misije.

6. KAKO JE ORGANIZIRAN TUŽITELJSKI SUSTAV U BOSNI I HERCEGOVINI

Tužiteljski sustav u BiH je organiziran u skladu sa zakonima o tužilaštvima koji su doneseni na razini BiH, entiteta i Brčko Distrikta.

Na razini Bosne i Hercegovine djeluje Tužiteljstvo Bosne i Hercegovine nadležno za istragu i procesuiranje kaznenih djela za koja je nadležan Sud Bosne i Hercegovine.

U Federaciji Bosne i Hercegovine tužiteljski sustav djeluje na dva nivoa i to:

- Županijska tužiteljstva nadležna su da vrše istragu i zastupaju optužnice pred općinskim i županijskim sudovima u FBiH.
- Federalno tužiteljstvo Federacije BiH nadležno je da u prvom stupnju provodi istragu i gonjenje potencijalnih učinitelja kaznenih djela terorizma, međužupanijskog kriminala, nezakonite trgovine drogama ili organiziranog kriminala, koja su u nadležnosti Vrhovnog suda, da nadgleda rad županijskih tužiteljstava, koordinira i daje upute tim tužiteljstvima, zastupa žalbe županijskih tužiteljstava pred Vrhovnim sudom FBiH koje su uložene protiv prvostupanjskih presuda županijskih sudova.
- **U Republici Srpskoj** tužiteljski sustav djeluje na dvije razine i to:
- Okružna tužiteljstva nadležna su da vrše istragu i zastupaju optužnice pred osnovnim i okružnim sudovima u Republici Srpskoj, osim u predmetima gospodarskog i organiziranog kriminala.

- Republičko tužiteljstvo Republike Srpske nadležno je da nadgleda rad okružnih tužiteljstava, koordinira i daje upute tim tužiteljstvima, provodi kaznene istrage i zastupa optužnice pred sudovima RS pod određenim uvjetima, rješava sukobe nadležnosti između okružnih tužiteljstava, da pred Ustavnim sudom RS pokrene postupak za ocjenu ustavnosti zakona RS koji se trebaju primijeniti u kaznenim postupcima, ukoliko se u praksi postavi pitanje ustavnosti, i druge zakonom utvrđene nadležnosti.
- Specijalno tužiteljstvo osnovano je kao posebno odjeljenje pri Okružnom tužiteljstvu Banja Luka i nadležno je da vrši istragu i zastupa optužnice pred sudovima RS u predmetima gospodarskog i organiziranog kriminala.

U Brčko Distriktu – Javno tužilaštvo Brčko Distrikta je nadležno da vodi krivičnu istragu i zastupa optužnice pred sudovima Distrikta.

Da li možete prijaviti kazneno djelo tužitelju?

Ukoliko posjeduje informacije o počinjenom kaznenom djelu, svaki građanin ima pravo i obvezu pozvati tužiteljstvo ili policiju i prijaviti kazneno djelo.

Kada je slučaj predat tužitelju, možete očekivati sljedeće:

- tužitelj će pažljivo ispitati informacije o mogućem izvršenju kaznenog djela i mogućem počinitelju;
- predmet će, u ovisnosti o vrsti kaznenog djela, voditi stručan tužitelj koji ima iskustva u radu s takvom vrstom slučaja;
- u najkraćem vremenskom razdoblju bit će donesena odluka o tome da li je pokrenuta istraga ili ne;
- tužitelj će rukovoditi i nadgledati istragu, te donositi naredbe o aktivnostima tijekom istrage, npr. saslušanje oštećenika i svjedoka, vršenje očevida i rekonstrukcije događaja i dr.;
- tužitelj može izdati nalog drugim ovlaštenim službenicima, primjerice, policijskim službenicima u svezi s pojedinim radnjama,

da prikupe potrebne izjave od osoba, izvrše pregled prijevoznih sredstava, putnika i prtljage, ograniče kretanje na određenom prostoru za vrijeme potrebno da se obavi određena radnja i dr.;

- ukoliko ste pozvani u policiju radi davanja izjave o kaznenom djelu, bit ćete upoznati sa razlozima pozivanja i Vašim pravima;
- ukoliko ste osumnjičeni i lišeni slobode, policijsko tijelo će Vas bez odgode, a najkasnije u roku od 24 sata, sprovesti tužitelju koji će Vas ispitati bez odgode, a najkasnije u roku od 24 sata, te u istom roku odlučiti o Vašem puštanju na slobodu ili će dostaviti obrazloženi prijedlog za određivanje pritvora, kao i osigurati izvođenje pred suca za prethodni postupak;
- sudac će za prethodni postupak odmah, a najkasnije u roku od 24 sata, donijeti odluku o prijedlogu za određivanje pritvora ili puštanju na slobodu ako ne prihvati prijedlog za pritvor;
- ukoliko ste osumnjičeni ili optuženi, bit ćete obaviješteni već na prvom ispitivanju o djelu za koje se teretite i osnovama sumnje protiv Vas, kao i o Vašim pravima;
- tužitelj će prije podizanja optužnice pred sudom zatražiti donošenje odluke o mjerama koje su usmjerene prema osumnjičenoj osobi a tiču se lišavanja slobode ili utječu na druga ljudska prava, primjerice, pravo privatnosti i slično;
- ukoliko ste osumnjičeni, tužitelj će Vama ili Vašem branitelju predočiti informacije i dokumente kako bi se mogli očitovati o svim činjenicama koje Vas terete i kako bi mogli pripremiti svoju obranu;
- ukoliko ste osumnjičeni ili optuženi, sud, tužitelj i druga tijela koja sudjeluju u postupku poučit će vas o pravima koja vam po zakonu pripadaju, kao i o posljedicama propuštanja radnje;
- ukoliko ste oštećeni kaznenim djelom, tužitelj će vas obavijestiti o razlozima neprovedbe ili obustavljanju istrage, u kojem slučaju imate pravo pritužbe;
- tužiteljstvo će uložiti maksimalne napore kako bi se svako postupanje i postupak u cjelini okončao djelotvorno i u razumnom vremenskom razdoblju;
- tužitelj će tijekom cijelog postupka postupati sukladno najvišim profesionalnim standardima.

Ukoliko ste mogući svjedok tužiteljstva ili žrtva/svjedok ili oštećenik, možete očekivati:

- da će tužitelj učiniti maksimalne napore kako bi Vam olakšao učestvovanje u postupku i umanjio rizik ponovnog izlaganja stresu ili traumi;
- da ćete biti upoznati s načinom na koji se pruža izjava pred tužiteljstvom i sudom i Vašim pravima tijekom postupka;
- da ćete biti obaviješteni o stanju u kaznenom predmetu na Vaš zahtjev ili na inicijativu tužiteljstva.

7. ŠTO OPĆENITO MOŽETE OČEKIVATI PRILIKOM DOLASKA U BILO KOJI SUD/TUŽITELJSTVO

Cijeneći da dolazak u sud ili tužiteljstvo može u Vama izazvati moguću nelagodu ali i stres i traumu, uposlenici suda i tužiteljstva su opredijeljeni da se prema Vama ponašaju ljubazno, sukladno profesionalnim standardima, i da poduzmu sve napore kako bi Vam dolazak učinili jednostavnijim ali vrijednim iskustvom.

Od sudaca i tužitelja te uposlenika možete očekivati:

- da se prema Vama odnose profesionalno i ravnopravno bez obzira na Vaš spol, nacionalno ili socijalno podrijetlo, povezanost s nacionalnom manjinom, jezik, vjeroispovijest ili drugi status;
- da Vam se obrate s poštovanjem i uz uvažavanje Vaših ljudskih prava.

Kada uđete u zgradu suda/tužiteljstva, možete očekivati:

- informacijski pult ili osobu za informacije;
- jasne znakove ili upute za kretanje unutar zgrade suda/tužiteljstva;
- ukoliko ste u zgradi suda, bit ćete ljubazno upućeni da odete u dio prostorija ili sudnicu gdje će se održati suđenje u vezi s Vašim slučajem;

- ukoliko ste u zgradi tužiteljstva, bit ćete ljubazno upućeni prema prostoriji tužiteljstva;
- profesionalan odnos nositelja sudske ili tužiteljske funkcije i uposlenih;
- prostorije koje su sigurne;
- automatiziran/elektronski sustav praćenja predmeta u sudovima;
- mogućnost uvida u sudski spis;
- na Vaš zahtjev, a po odobrenju suda, bit će Vam uručena kopija materijala sa suđenja na CD-u, s tim da se bez pismenog odobrenja stranaka i sudionika u postupku snimka CD-a ne može javno prikazivati;
- informacije o predmetu neposrednim putem pregledom portal-monitora koji su instalirani u holu u većini sudova i koji sadrže podatke o svim predmetima koji su u radu u sudu.

Gdje možete predati „podnesak” u sudu ili tužiteljstvu?

Svi podnesci kao što su tužbe, žalbe, prigovori, zahtjevi i drugo predaju se u prijamni ured nadležnog suda/tužiteljstva.

Potrebna mi je informacija o stanju spisa/predmeta u sudu, kome ću se obratiti?

Ovisno o vrsti predmeta odnosno spisa, sve informacije (vrijeme i mjesto održavanja ročišta, tijek rasprave, podizanje presude, itd.) možete dobiti u pisarnici odgovarajućeg odjeljenja. U sudovima, u okviru sudske uprave, uspostavljene su sljedeće pisarnice: kaznena, parnična, izvršna, izvanparnična i pisarnica za upis u sudski registar pravnih osoba. Ukoliko se radi o kaznenom predmetu, informacije u vezi s vašim predmetom dobit ćete u kaznenoj pisarnici mjesno nadležnog suda.

Da li mogu imati pristup sudskim predmetima putem weba odnosno interneta?

Pružamo vam usluge neposrednog uvida u informacije o predmetu putem interneta. Da biste koristili uslugu pristupa sudskim predmetima putem weba, potrebno je da od službenika u pisarnici nadležnog suda

zatražite potvrdu koja sadržava broj vašeg sudskog predmeta (BSP) i Jedinstveni pristupni kôd (JPK). Nakon što ste dobili potvrdu koja sadrži BSP i JPK, pristupite adresi: <http://pravosudje.ba/predmeti>.

Pozornost: Više informacija o načinu pristupanja podacima putem interneta možete potražiti na web stranici pravosuđa www.pravosudje.ba.

8. SUDSKE USLUGE U KAZNENIM STVARIMA

Sudski sustav pruža usluge u oblasti kaznene pravde. Cjelokupan sustav kaznene pravde uključuje, pored sudova i tužiteljstava, i djelovanje policije, socijalnih radnika i tamo gdje je to potrebno, zdravstvenih djelatnika, te djelatnika ministarstva za oblast izvršenja kaznenih sankcija i drugih nadležnih tijela.

Ukoliko protiv Vas postoji sumnja da ste počinili kazneno djelo, možete očekivati:

- da u najkraćem razumnom roku budete izvedeni pred sud i da Vam bude suđeno bez odgode, najkasnije u roku od jedne godine od dana potvrđivanja optužnice;
- da sudac postupa objektivno i nepristrano i da osigura da ste upoznati s Vašim pravima i da se Vaša ljudska prava poštuju tijekom cijelog postupka;
- da budete informirani o Vašem pravu da Vas zastupa branitelj;
- da imate pravo na branitelja bez naknade ukoliko ste osumnjičeni za kazneno djelo za koje je propisana kazna zatvora od najmanje 3 godine ili teža kazna ili kada to zahtijevaju interesi pravde bez obzira na propisanu kaznu, pod uvjetom da ste slabog imovnog stanja i ne možete snositi troškove obrane;
 - da sud u postupku prije potvrđivanja optužnice ili nakon toga odluči o lišavanju slobode i drugim mjerama koje tužitelj zahtijeva u cilju vođenja kaznenog postupka, kako bi se osigurala objektivna i nepristrana odluka uz puno poštivanje standarda zaštite ljudskih prava;

- da će sud osigurati jednak tretman prema svim strankama i svakoj strani pružiti jednake mogućnosti u pogledu pristupa dokazima i njihovom izvođenju na glavnoj raspravi;
- da sud donese odluku da li je postupak zaključivanja sporazuma o priznanju krivnje između Vas i tužitelja proveden sukladno zakonu i da li se takav sporazum prihvata;
- odluku o tome da li optužnica koju je protiv Vas podnio tužitelj sadrži sve elemente koji se zahtijevaju zakonom i da li su ispunjeni uvjeti za potvrđivanje optužnice;
- da će sud provesti postupak bez odugovlačenja i onemogućiti svaku zlouporabu prava koja pripadaju osobama koje sudjeluju u postupku.

Ukoliko je pred sudom potvrđena optužnica u kaznenom predmetu, možete očekivati:

- da kazneni predmet razmotri općinski sud, županijski/okružni sud ili Sud Bosne i Hercegovine u ovisnosti o stupnju ozbiljnosti kaznenog djela, vrsti i visini kazne koju je moguće izreći za to kazneno djelo i složenosti predmeta;
- da odluka u kaznenom predmetu bude donesena u pravičnom postupku i uz maksimalne napore da se osigura postupanje u razumnom vremenskom razdoblju;
- da se presuda objavi u roku od 3 dana od zaključenja suđenja, tj. glavnog pretresa;
- da sud izradi, i ukoliko se optuženik nalazi u pritvoru, i uruči presudu u roku od 15 dana od dana objavljivanja, a izuzetno, u složenijim slučajevima, sud će presudu izraditi u roku od 30 dana uz prethodne informacije i obrazloženje o razlozima produljenja roka;
- da budete informirani o Vašem pravu na pravni lijek ili žalbu, načinu i roku na koji se žalba može podnijeti;
- da u pravilu možete žalbu na odluku podnijeti u roku od 15 dana;
- da u izuzetno složenim predmetima možete osobno ili putem branitelja zatražiti od suda da dozvoli produljenje roka za podnošenje žalbe najdulje za 15 dana;

- ukoliko ste zainteresirana strana, primjerice oštećenik, bit ćete obaviješteni o vremenu i mjestu suđenja u vezi s tim predmetom;
- da budete informirani kada i gdje trebate dati izjavu, ako ste svjedok.

Ukoliko ste prema odluci suda lišeni slobode u postupku do donošenja prvostupanjske presude, možete očekivati:

- da Vaš slučaj ima prioritet u rješavanju;
- da sud na objektivan i nepristran način redovito preispituje razloge lišavanja slobode i donosi odluku o tome da li i iz kojih razloga će takva odluka ostati na snazi;
- da informirate sud osobno ili putem branitelja o promjeni okolnosti koje su postojale u vrijeme donošenja odluke o lišavanju slobode i da zatražite preispitivanje odluke o lišavanju slobode;
- da pritvor ne može trajati dulje od 12 mjeseci ukoliko se sudi za kazneno djelo za koje se može izreći kazna zatvora do 5 godina;
- da pritvor ne može trajati dulje od 18 mjeseci ukoliko se sudi za kazneno djelo za koje se može izreći kazna zatvora do 10 godina;
- da pritvor ne može trajati dulje od 24 mjeseca ukoliko se sudi za kazneno djelo za koje se može izreći kazna zatvora preko 10 godina;
- da pritvor ne može trajati dulje od 36 mjeseci ukoliko se sudi za kazneno djelo za koje se može izreći kazna dugotrajnog zatvora;
- ukoliko sud u datom razdoblju nije donio presudu, donijet će odluku o Vašem puštanju na slobodu, a suđenje će se nastaviti.

Što je to pregovaranje o krivnji?

Pregovor o priznanju krivnje je jedna od novina u kaznenom zakonodavstvu BiH. Odredbe o priznavanju krivnje dozvoljavaju osumnjičeniku, odnosno optuženiku i njegovom branitelju da pregovaraju s tužiteljem o uvjetima priznavanja krivnje za djelo koje mu se stavlja na teret. Prigodom pregovaranja, tužitelj može predložiti blažu kaznu nego što bi bila

izrečena na suđenju, odnosno kaznu ispod zakonom predviđenog minimuma za kazneno djelo koje se osumnjičeniku odnosno optuženiku stavlja na teret. Kada se postigne sporazum između tužitelja i branitelja, isti se sačinjava u pismenom obliku i dostavlja sudu na usvajanje. Prigodom odlučivanja o sporazumu, sud ima obvezu da pazi na balans interesa između optuženika i javnosti i da osigura da to priznanje ide u korist obje strane. Sud nastoji spriječiti da optuženici koji su nedužni priznaju krivnju, time što mora utvrditi da postoji dovoljno dokaza koji govore o krivnji osumnjičenika, odnosno optuženika prije postizanja sporazuma.

9. POTPORA SVJEDOCIMA

Ulažemo ogromne napore ka promicanju usluga potpore svjedocima. Pri Sudu i Tužiteljstvu Bosne i Hercegovine formiran je poseban odjel za pružanje potpore svjedocima, a u ostalim sudovima nastojimo osigurati posebne prostorije za svjedoke i osoblje za pružanje potpore.

Ukoliko ste žrtva/oštećenik/svjedok, možete očekivati:

- da se prema Vama ophode s poštovanjem uvažavajući važnost Vašeg slučaja i značaj Vašeg svjedočenja;
- da će sudsko osoblje učiniti sve kako bi Vaš boravak u sudu bio što manje neugodan, da se minimizira mogućnost ponovne traumatizacije i zaštiti Vaša privatnost;
- da primite informacije o načinu davanja izjave i, tamo gdje je moguće savjet, a gdje je potrebno zaštitu;
- da primite informacije o načinu na koji možete dobiti psihološku potporu u slučaju potrebe;
- posebne usluge ukoliko ste osoba s invaliditetom ili s posebnim potrebama;
- da se upoznate s Vašim pravom da podnesete imovinsko-pravni zahtjev tijekom kaznenog postupka ukoliko ste oštećeni kaznenim djelom.

Da li ste uvijek dužni svjedočiti?

Iako je svjedočenje Vaše pravo i obveza, postoje zakonom predviđene situacije koje Vas oslobađaju obveze da svjedočite. U kaznenim predmetima to su sljedeće situacije:

- ukoliko ste bračni, odnosno izvanbračni drug osumnjičenika, odnosno optuženika;
- ukoliko ste roditelj ili dijete, usvojlac ili usvojenik osumnjičenika, odnosno optuženika.

Tijelo koje vodi postupak dužno je da ove osobe prije njihova saslušanja ili čim sazna za njihov odnos prema osumnjičeniku, odnosno optuženiku upozori da mogu odbiti svjedočenje. Ako je kao svjedok saslušana osoba koja može odbiti svjedočenje ili je saslušana a nije upozorena da može odbiti svjedočenje ili to upozorenje nije uneseno u zapisnik, na takvom iskazu se ne može temeljiti sudska odluka.

10. SUDSKE USLUGE U GRAĐANSKIM PREDMETIMA

U okviru sudskog sustava nudimo usluge rješavanja sporova između fizičkih osoba i/ili pravnih osoba i gospodarskih subjekata.

Ukoliko je tužba podnesena pred sudom, općenito možete očekivati:

- da sud potvrdi prijam tužbe odmah ili najkasnije do kraja radnog vremena, ukoliko je tužba zaprimljena poštom;
- da budete informirani o obvezi i načinu podnošenja dokaza o uplati sudske takse;
- da se podaci o predmetu unesu u roku od 24 sata u središnji sustav upravljanja predmetima koji će Vam omogućiti lako praćenje kretanja predmeta tijekom cijelog procesa (tzv. CMS);
- da se predmet dodijeli sucu odmah po unosu predmeta u CMS prema automatiziranoj dodjeli predmeta sucima po načelu ravnomjerne dodjele pristiglih predmeta;

- da budete informirani o mogućnosti rješavanja spora putem medijacije, uz dodatne informacije o načinu upućivanja predmeta na medijaciju;
- da sudac izvrši prethodno ispitivanje tužbe kako bi utvrdio da li je tužba potpuna i, ako jeste, da tužbu uputi tuženoj strani na odgovor;
- da sudac zakaže pripremno ročište u roku od 30 dana od dana kada je sud primio odgovor na tužbu, odnosno od dana proteka roka za podnošenje odgovora na tužbu. Ako tuženi nije dostavio odgovor na tužbu, a tužitelj u tužbi nije tražio donošenje presude zbog propuštanja, sud će zakazati pripremno ročište nakon proteka roka za podnošenje odgovora na tužbu (u roku od 30 dana);
- ako je na tužbu uložena protutužba, sudac će zakazati pripremno ročište u roku od 30 dana od dana kada je primljen odgovor na protutužbu ili od kada je protekao rok za dostavu odgovora na protutužbu. U pogledu protutužbe i odgovora na protutužbu, sud će postupati i primijeniti odredbe Zakona o parničnom postupku koje se primjenjuju na tužbu i odgovor na tužbu;
- da budete obaviješteni o mjestu i vremenu glavne rasprave;
- da sudac/sutkinja ili sudbeno vijeće postupa neovisno i nepristrano, sukladno profesionalnim standardima i uz puno poštivanje Vaših prava i prava drugih stranaka u postupku;
- da sud uloži maksimalne napore u cilju rješavanja Vašeg slučaja u razumnom vremenskom razdoblju;
- da sudac izradi presudu u roku od 30 dana računajući od dana zaključenja glavne rasprave;
- da budete obaviješteni o načinu i vremenu u kojem možete podnijeti žalbu ukoliko ste nezadovoljni odlukom suda.

Ukoliko se radi o sporovima male vrijednosti, tj. maksimalne vrijednosti do 3.000 KM, možete očekivati:

- da će Vaš slučaj biti riješen u skraćenom postupku;
- informacije o vremenu i mjestu održavanja pripremnog ročišta ili ročišta za glavnu raspravu;
- da će u Vašem predmetu postupati suci/stručni suradnici kada je to predviđeno zakonom u predmetima koje im dodijeli predsjednik suda.

11. SUDSKE USLUGE U OBITELJSKIM STVARIMA

Sudski sustav Vam nudi usluge postupanja u predmetima koji se odnose na obiteljska pitanja i to:

- razvod,
- staranje,
- diobu imovine nakon razvoda braka ili raskida izvanbračne zajednice,
- izdržavanje,
- nasilje u obitelji.

Općenito možete očekivati:

- potporu od sudskih službenika koji se ponašaju prijateljski, ljubazno i suosjećaju s potrebama građana suočenih s obiteljskim problemima;
- da će u predmetu postupati specijalizirani sudski odjel za obiteljska pitanja ili sudac/sutkinja s iskustvom, znanjem i senzibilitetom za rješavanje obiteljskih sporova i poštivanje standarda jednakopravnosti spolova;
- ako je u pitanju nasilje u obitelji, Vaš slučaj će razmotriti prekršajni odjel općinskog suda ili kazneni odjel općinskog/osnovnog ili županijskog/okružnog suda u ovisnosti o ozbiljnosti ili složenosti slučaja;

- da će se u postupak uključiti socijalni radnik;
- da se u postupak može uključiti zdravstveni radnik;
- da će sud donijeti odluku koja će biti u najboljem interesu Vašeg djeteta.

12. SUDSKE USLUGE PREMA DJECI

Ako se predmet sudskog postupanja odnosi na djecu, možete očekivati:

- sudske službenike koji će Vama ili Vašem djetetu pružiti informacije o proceduri pred sudom;
- da će sudac s posebnom pozornošću tretirati postupanje suda prema djeci, vodeći računa o zaštiti djece i stupnju njihove ranjivosti i osjetljivosti;
- da sud štiti prava djeteta;
- zaštitu privatnosti djeteta žrtve ili svjedoka;
- uključivanje socijalnog radnika u postupak.

Postupak prema maloljetnicima

Kazneni postupak prema maloljetnicima sudovi vode prema odredbama posebnog Zakona o zaštiti i postupanju s djecom i maloljetnicima u kaznenom postupku Republike Srpske, dok se u Federaciji BiH i Brčko Distriktu postupak vodi sukladno kaznenim zakonima FBiH/BD koji sadrže poseban odjeljak za postupak prema maloljetnicima. Ovi zakoni utvrđuju posebna pravila postupanja prema djeci koja su u sukobu sa zakonom po kojim su dužni postupati sudovi, tužiteljstva i druga ovlaštena tijela i ustanove (policija, škole, tijela za skrbništvo, obitelji, i sl.).

Ukoliko je maloljetnik osumnjičen ili optužen za izvršenje krivičnog djela, možete očekivati:

- da će u radu na predmetima maloljetničkog kriminala sudjelovati stručni suci i tužitelji za maloljetnike koji posjeduju afinitet za rad s djecom i specijalna znanja o pravima djeteta i kriminalu mladih;
- da će tijela i ustanove koji sudjeluju u postupku prema maloljetnicima postupati najhitnije kako bi se postupak što prije završio;
- da se prema maloljetnicima u svim fazama postupka postupa na isti način bez diskriminacije po bilo kojem osnovu (rasnom, vjerskom, etničkom, socijalnom statusu, itd.) i uz poštivanje ličnosti i ljudskih prava;
- da će sud poštovati minimalna prava koja pripadaju maloljetniku u svim fazama kaznenog postupka, a koja uključuju:
 - pravo da mu se jasno kaže zbog čega se optužuje,
 - da se smatra nedužnim dok se ne dokaže suprotno,
 - da se brani ćutanjem,
 - da mu se priznanje ne iznuđuje silom,
 - pravo na pravnu pomoć odvjetnika,
 - pravo na nazočnost roditelja ili skrbnika,
 - pravo na provedbu postupka bez odgode,
 - pravo da unakrsno ispituje svjedoke suprotne stranke i pozove i sasluša vlastite svjedoke pod jednakim uvjetima i
 - pravo na djelotvoran pravni lijek;
- da će sud maloljetniku dodijeliti branitelja prigodom prvog ispitivanja koje obavlja tužitelj ili ovlaštena osoba, kao i tijekom cijelog postupka, odnosno od početka pripremnog postupka;
- da će sud i druga tijela koja sudjeluju u postupku prigodom ispitivanja maloljetne osobe postupati obazrivo vodeći računa o duševnoj razvijenosti, osjetljivosti, osobnim svojstvima i zaštiti privatnosti maloljetnika, kako vođenje kaznenog postupka ne bi štetno utjecalo na razvoj maloljetnika;
- da će tužitelj o pokretanju postupka prema maloljetniku obavijestiti nadležno tijelo za skrbništvo koje ima pravo da se upozna s tijekom postupka i ukazuje na činjenice i dokaze koji su od važnosti za donošenje pravilne odluke;

- da će sudac za maloljetnike zakazati glavni pretres ili ročište, odnosno sjednicu za izricanje odgojne/vaspitne mjere u roku od 8 dana od dana prijama prijedloga tužitelja ili od dana kada je na ročištu odlučeno da se održi glavni pretres;
- da će sudac ili sudbeno vijeće s posebnom pozornošću voditi slučaj i donijeti odluku koja će biti u interesu pravde i interesu i dobrobiti maloljetne osobe u cilju pravilnog razvoja ličnosti kao korisnog člana zajednice;
- da će sud, vodeći računa o interesima i dobrobiti maloljetnika, primjenjivati sankcije i mjere koje su prilagođene osobnim svojstvima, sredini i prilikama u kojima maloljetnik živi kako bi se utjecalo na pravilan razvoj maloljetnika, jačanje njegove osobne odgovornosti, kao i sprječavanje činjenja kaznenih djela u budućnosti;
- da će sudac za maloljetnike informirati maloljetnika o pravu na ulaganje žalbe u roku od 8 dana od dana dostave presude, odnosno rješenja;
- da će sudac za maloljetnike izraditi presudu, odnosno rješenje u roku od 8 dana, a u posebno složenim slučajevima u roku od 15 dana od dana objavljivanja presude, odnosno rješenja;
- da će sud poštovati pravo na privatnost maloljetnika tijekom cijelog postupka tako da se u medijima neće objaviti ime i drugi podaci koji otkrivaju identitet maloljetnika.

13. SUDSKE USLUGE U GOSPODARSKIM STVARIMA

Sudski sustav Vam pruža usluge u gospodarskim stvarima i to:

- putem općinskih sudova, registraciju gospodarskih subjekata;
- rješavanje sporova nastalih između gospodarskih subjekata, tzv. gospodarski sporovi (poduzeća i dr.);
- rješavanje sporova male vrijednosti između gospodarskih subjekata;
- stečaj;
- likvidaciju.

Općenito možete očekivati:

- da će Vaš predmet biti procesuiran pred posebnim sudom nadležnim za rješavanje gospodarskih sporova (u Republici Srpskoj), odnosno u okviru specijaliziranog odjela u općinskom/osnovnom sudu (u Federaciji Bosne i Hercegovine i Brčko Distriktu);
- da će sudac i službenici postupati sukladno profesionalnim standardima;
- da će o Vašem predmetu odlučivati kompetentni i stručni suci s iskustvom u ovoj oblasti;
- da će sud uložiti maksimalne napore u cilju sveobuhvatnog razmatranja predmeta;
- da će službenik suda ljubazno pružiti upute o dokumentima potrebnim za registraciju gospodarskog subjekta;
- ukoliko se radi o sporu male vrijednosti, Vaš slučaj će biti procesuiran po skraćenom postupku;
- ukoliko se radi o stečaju, sud će posebnu pozornost posvetiti razmatranju mogućih mjera koje mogu ublažiti posljedice stečajnog postupka uzimajući u obzir prava radnika.

14. SUDSKE USLUGE U IZVANPARNIČNIM STVARIMA

Sudski sustav putem općinskih/osnovnih sudova pruža raznovrsne usluge u reguliranju statusa, prava i obveza u predmetima u kojima ne postoji spor.

Primjeri postupanja:

- utvrđivanje međa,
- proglašenje nestale osobe umrlom,
- oduzimanje poslovne sposobnosti,
- izdavanje dozvole za zaključenje braka,
- ostavinski postupak,
- identifikacija parcela,
- sudski depozit,
- oporuka i mnogi drugi.

Općenito možete očekivati:

- da Vaš predmet bude procesuiran u okviru posebnog sudskog izvanparničnog odjeljenja od kompetentnog suca ili stručnog suradnika;
- da se Vaš slučaj registrira u sustavu za elektronsko praćenje predmeta, tzv. CMS sustavu;
- ljubaznu informaciju o načinu podnošenja potvrde o uplaćenju sudskoj pristojbi;
- da će sudac/stručni suradnik razmotriti zahtjev ili prijedlog u što kraćem vremenskom razdoblju te Vas informirati o tome da li je potrebno izvršiti određene dopune ili izmjene;
- profesionalno postupanje tijekom cijelog postupka;
- da će sud uložiti maksimalne napore da Vaš slučaj riješi u razumnom vremenskom razdoblju;
- da ćete biti upoznati o Vašem pravu na podnošenje žalbe tj. o načinu i rokovima ulaganja žalbe ukoliko ste nezadovoljni odlukom suda.

15. SUDSKE USLUGE IZVRŠENJA SUDSKIH ODLUKA

Sudski sustav ima obvezu da pruža usluge izvršenja sudskih presuda i drugih odluka. Usluge izvršenja pružaju se i u slučaju da se traži izvršenje plaćanja komunalnih usluga, ili sporazuma o medijaciji, ili po drugim ispravama koje su u zakonu označene kao vjerodostojne izvršne isprave.

VSTVBiH i sudski sustav u cjelini pruža maksimalne napore da unaprijedi sustav izvršenja. Trenutačno je sudski sustav suočen s ogromnim brojem predmeta izvršenja, naročito tzv. komunalnih predmeta. Više stotina tisuća predmeta čeka na izvršenje, a vrijednost pojedinih predmeta je minimalna, čak ispod 1 KM.

Ukoliko ste podnijeli zahtjev za izvršenje, generalno možete očekivati:

- da Vaš slučaj procesuiraju poseban odjel općinskog/osnovnog suda;
- da sudac/stručni suradnik u najkraćem vremenskom razdoblju razmotri da li su ispunjeni uvjeti za izvršenje;
- da sud uložiti maksimalne napore da Vaš slučaj riješi u najkraćem vremenskom razdoblju;
- pravično postupanje uz poštivanje ljudskih prava;
- informaciju o vremenu, mjestu i načinu zakazanog izvršenja;
- angažiranje sudskih izvršitelja koji u okviru suda djeluju po nalogu suca/stručnog suradnika u provedbi izvršenja;
- da sudac može zahtijevati i nazočnost policije u izuzetnim slučajevima;
- ljubaznu informaciju o stanju Vašeg predmeta tijekom cijelog postupka.

16. SUDSKE USLUGE U UPRAVNIM SPOROVIMA

Sudski sustav putem županijskih/okružnih sudova i, u postupku po žalbi, vrhovnih sudova entiteta, kao i Suda Bosne i Hercegovine pruža usluge rješavanja upravnih sporova nastalih na temelju konačnih odluka upravnih tijela županija, entiteta i državne razine (primjerice, odluke ministarstava o pravima i obvezama pojedinaca i sl.).

Općenito možete očekivati:

- da Vaš slučaj procesuiraju u okviru sudskog posebnog odjela iskusni suci u ovoj oblasti;
- da će sud uložiti maksimalne napore da Vaš slučaj bude riješen u razumnom vremenskom razdoblju;
- profesionalno postupanje sudaca i sudskih službenika;
- pružanje informacija o stanju u Vašem predmetu na Vaš zahtjev;
- da sud izradi i uruči presudu u zakonom predviđenom roku;
- da Vam se pruži uputa o načinu i roku podnošenja pravnog lijeka na presudu suda.

17. POSEBNE SUDSKE USLUGE

17.1. UPRAVLJANJE REGISTRIMA NEKRETNINA

Sudski sustav putem općinskih sudova nudi usluge upravljanja registrima nekretnina: zemljišnim knjigama i knjigama položenih ugovora.

Koja se prava upisuju u zemljišnu knjigu i knjigu položenih ugovora:

- vlasništvo, suvlasništvo i zajedničko vlasništvo,
- hipoteka i zemljišni dug,
- pravo dugoročnog najma i zakupa, pravo preče kupovine i pravo otkupa,
- stvarne služnosti,
- stvarni tereti na nekretninama,
- prava korištenja.

Općenito možete očekivati:

- ljubaznu informaciju i upute od uposlenika suda o stvari koja Vas interesuje u svezi s nekretninom;
- pisani obrazac ili uputu za pokretanje postupka upisa ili promjena upisa o nekretnini;
- izdavanje određene potvrde ili uvjerenja na Vaš zahtjev i uz dokaz o uplati sudske pristojbe;
- izdavanje izvotka iz zemljišne knjige ili knjige položenih ugovora na Vaš zahtjev ili zahtjev bilo koga i uz priložen dokaz o uplati sudske pristojbe;
- sigurnost informacija o činjenicama koje se upisuju u registre nekretnina;
- vršenje upisa ili promjena u upisima prava i tereta na nekretninama postupanjem po pravomoćnoj presudi suda i to u roku koji je utvrđen tom presudom;
- vršenje upisa ili promjena u upisima na pravima i teretima na temelju Vašeg zahtjeva i uz priloženu odgovarajuću dokumentaciju i dokaz o uplati sudske pristojbe;

- elektronsku bazu podataka o nekretninama i mogućnost izravnog pristupa, u sudovima gdje je izvršena elektronizacija podataka upisanih u zemljišne knjige.

Šta u slučaju kada nekretnina nije upisana u zemljišnu knjigu ili knjigu položenih ugovora?

Ukoliko nekretnina nije upisana u zemljišnu knjigu, svaka zainteresirana osoba može svoje nekretnine ili nekretnine na kojima ima neko pravo (primjerice, hipoteku ili pravo služenja nekretninom i sl.) upisati u zemljišnu knjigu, odnosno uspostaviti zemljišnoknjižni uložak.

Pritom se od Vas očekuje da:

- popunite obrazac zahtjeva za uspostavu zemljišno-knjižnog uložka;
- priložite original dokumentaciju na temelju koje se može utvrditi pravo vlasništva ili drugo pravo na toj nekretnini.

Šta je potrebno za pojedine upise u zemljišnu knjigu - primjeri upisa?

Ukoliko vršite **uknjižbu ugovora o poklonu, ugovora o kupoprodaji i ugovora o zamjeni nekretnina**, potrebno je dostaviti sljedeće:

- zahtjev za upis uz dokaz o plaćenju sudske pristojbe;
- ugovor uz dokaz o reguliranom porezu na promet (otpravak izvornika ili ovjeren prijepis);
- dokaz o uplati sudske pristojbe za upis;
- dokaz o državljanstvu stjecatelja prava (ukoliko se radi o stranom državljanu).

Za **uknjižbu diobe nekretnina** potrebno je:

- zahtjev za upis uz dokaz o plaćenju sudske pristojbe;
- ugovor o diobi ili pravosnažna sudska odluka (otpravak izvornika ili ovjeren prijepis).

Za rješenje o nasljeđivanju:

- zahtjev za upis uz dokaz o plaćenju sudskoj pristojbi;
- rješenje o nasljeđivanju s klauzulom pravosnažnosti uz dokaz o reguliranom porezu na promet.

Za uknjižbu hipoteke potrebno je:

- zahtjev za upis uz dokaz o plaćenju sudskoj pristojbi;
- ugovor o zasnivanju založnog prava (otpravak izvornika ili ovjeren prijepis);
- dokaz o uplati sudske pristojbe za upis.

Za brisanje hipoteke:

- zahtjev za upis uz dokaz o plaćenju sudskoj pristojbi;
- pravosnažno sudsko rješenje, odnosno Brisovnica banke povjeritelja ukoliko je hipoteka uknjižena na temelju ugovora.
- Više informacija o navedenim uslugama možete naći na web stranici pravosuđa www.pravosudje.ba koja sadrži informacije o svim sudovima i tužiteljstvima u BiH, kao i upute o načinu dobijanja informacija i usluga putem ovog portala.

17.2. BESPLATNA PRAVNA POMOĆ

Ukoliko nemate dovoljno sredstava za plaćanje profesionalnih pravnih usluga, nudimo Vam savjete i usluge u oblasti besplatne pravne pomoći.

Općenito možete očekivati:

- da će sudac/sutkinja voditi računa o kvaliteti zastupanja svih stranaka u predmetu tijekom cijelog postupka;
- da će Vam sud postaviti branitelja po službenoj dužnosti, ukoliko ste osumnjičeni ili optuženi, sukladno zakonu;
- da Vam sudski službenik pruži upute i kontakt informacije o centrima za pružanje besplatne pravne pomoći u BiH;

- da sud odluči da li su u Vašem slučaju ispunjeni uvjeti za dodjelu besplatne pravne pomoći ukoliko imate prebivalište na području Brčko Distrikta.

Kad sam oslobođen/a od plaćanja troškova postupka?

Sud će osloboditi plaćanja troškova postupka stranku koja sukladno svom općem imovnom stanju ne može podmiriti te troškove bez štete za nužno izdržavanje sebe i svoje obitelji.

Oslobađanje od plaćanja troškova postupka obuhvaća oslobađanje od plaćanja pristojbi i oslobađanje od polaganja predujma za troškove svjedoka, vještaka, očevida, prijevoda i sudskih oglasa. Sud takođe može osloboditi stranku plaćanja svih troškova ili jednoga dijela troškova postupka.

17.3. USLUGE U OBLASTI PREVOĐENJA

Ukoliko ne govorite niti razumijete neki od službenih jezika u sudu (bosanski, srpski ili hrvatski jezik), **možete očekivati:**

- da se na Vaš zahtjev predoči lista stručnih prevoditelja koji imaju odgovornost da korektno prevedu sve informacije od značaja za osiguranje Vašeg razumijevanja tijeka postupka, informacija i dokumenata;
- da se osigura kontinuirano pružanje usluga prevoditelja ili tumača ukoliko je protiv Vas pokrenut kazneni postupak;
- da sud izvrši ovjeru prijevoda dokumenta koji je sačinio sudski tumač;
- visoku kvalitetu usluga sudskog tumača, potporu u prevođenju dokumenata i snimljenog materijala sa suđenja.

17.4. OVJERA DOKUMENATA ZA INOZEMSTVO

Dokumente za uporabu u inozemstvu („apostile” ovjera) možete ovjeriti u pisarnici općinskog/osnovnog suda. Dokumente koji se ovjeravaju „apostile” pečatom potpisuju suci.

U sudu možete ovjeriti sljedeće isprave:

- javne isprave ovjerene u vašoj općini suda (punomoći, izjave, prijepise i kopije);
- diplome, potvrde i svjedodžbe škola i fakulteta;
- isprave izdane u matičnim službama relevantne općine (izvatke iz matičnih knjiga rođenih i umrlih; potvrde o slobodnom bračnom stanju i sl.);
- potvrde o nekažnjavanju i mjestu boravka, te
- sve prijevode ovlaštenih sudskih tumača;
- ostale dokumente ustanova i organizacija čiji su pečati, štambilji i potpisi deponirani u sudu vašeg prebivališta.
- Sve dodatne informacije možete dobiti izravno u pisarnici, putem telefona od referenta pisarnice ili na web stranici pravosuđa www.pravosudje.ba.

Kako biste brzo i jednostavno uradili ovjeru u sudu potrebno je:

- ponijeti originalni primjerak javne ili druge isprave koju želite nadovjeriti, a ako se nadovjerava prijevod, potreban je i tekst dokumenta na domaćem jeziku;
- da prijevode sačini ovlašteni sudski tumač (spisak ovlaštenih sudskih tumača za sve jezike nalazi se u holu suda);
- dostaviti uplatnicu o uplati sudske pristojbe.
- Sve dodatne informacije možete dobiti od referenta pisarnice suda, kao i na web stranici pravosuđa www.pravosudje.ba.

17.5. PRIZNANJE STRANIH SUDSKIH ODLUKA U GRAĐANSKIM STVARIMA

Županijski/okružni sudovi vode postupke u svezi s priznanjima stranih sudskih odluka. Postupak priznavanja stranih sudskih odluka pokreće se prijedlogom ovlaštene osobe ili osobe koja za to ima pravni interes pred mjesno nadležnim sudom. Najčešći slučajevi priznanja stranih sudskih odluka odnose se na obiteljske odnose (odluke u bračnom sporu, alimentacije, sporove radi utvrđivanja ili osporavanja očinstva i materinstva, usvojenja), sporove u svezi sa zaostavštinom, i dr.

Da biste pokrenuli postupak priznavanja strane sudske odluke, potrebno je sastaviti prijedlog koji treba sadržavati: oznaku suda, ime i prezime, odnosno naziv pravne osobe, prebivalište ili boravište, odnosno sjedište stranaka, njihovih zakonskih zastupnika i opunomoćenika ako ih imaju, razloge iz kojih se traži priznanje strane sudske odluke.

Uz prijedlog treba priložiti:

- originalnu stranu sudsku ili stranu arbitražnu odluku čije se priznanje traži, s potvrdom nadležnog suda, odnosno drugog tijela o pravomoćnosti iste po pravu države u kojoj je donesena ili ovjerenu kopiju istih;
- prijevod odluke od sudskog tumača sa liste tumača;
- izvadak iz knjige vjenčanih, ako se radi o priznanju stranih sudskih odluka o razvodu braka;
- dokaz o uplati sudske pristojbe (pristojba se plaća i na rješenje suda kojim je odlučeno o prijedlogu).

17.6. PRUŽANJE INFORMACIJA PUTEM OGLASNE PLOČE SUDA

U sudovima postoje i oglasne ploče koje služe za dostavu sudskih odluka, objavljivanje sudskih oglasa i saopćenja koja se vrše po procesnim zakonima. Na ploči se objavljuju i druge informacije, kao što su: obavještenja koja su po zakonu namijenjena javnosti, standardi

za postupanje sa strankama, upute o načinu ulaganja pritužbi na rad suda, informacije o pravnoj pomoći, lista sudskih vještaka i tumača sa svim potrebnim podacima.

17.7. IZDAVANJE UVJERENJA O NEVOĐENJU KAZNENOG POSTUPKA

Općinskom/osnovnom sudu predaje se zahtjev za izdavanje uvjerenja kojim se dokazuje da protiv Vas nije podignuta optužnica koja je stala na pravnu snagu a niti izrečena nepravomoćna osuđujuća presuda za kaznena djela za koja se predviđa novčana kazna ili zatvor. Uvjerenje izdaje županijski/okružni sud.

Da biste brzo i jednostavno dobili uvjerenje da se ne vodi kazneni postupak protiv vas, potrebno je da:

- ponesete osobnu kartu ili putnu ispravu;
- ispunite i predate obrazac za izdavanje uvjerenja o nevođenju kaznenog postupka;
- dostavite dokaz o uplaćenju pristojbi.
- Uredno obrađeni zahtjevi izdaju se narednog dana na šalteru pisarnice uz obvezno predočenje osobne karte ili putne isprave a mogu se poslati i poštom. Sve dodatne informacije možete dobiti izravno u pisarnici, putem telefona od referenta pisarnice ili na web stranici pravosuđa www.pravosudje.ba.

18. KOME SE MOGU ŽALITI UKOLIKO USLUGA NIJE PRUŽENA SUKLADNO STANDARDIMA

Sud/tužiteljstvo je dužno na vidnom mjestu postaviti kutiju za pritužbe, sugestije i pohvale. Sve pritužbe, sugestije i pohvale na rad suda/tužiteljstva, sudaca/tužitelja i uposlenika u sudu ili tužiteljstvu dostavljaju se predsjedniku suda/glavnom tužitelju.

Predsjednik suda osniva povjerenstvo koje jednom tjedno otvara kutiju pritužbi, sugestija i pohvala. Povjerenstvo evidentira sve pritužbe, sugestije i pohvale u za to određenu knjigu evidencije nakon čega po njima postupa predsjednik suda sukladno zakonu i drugim internim propisima. Predsjednik suda postupa po pritužbama protiv službenika suda, a pritužbe protiv sudaca bez odgode dostavlja Visokom sudbenom i tužiteljskom vijeću – Uredu stegovnog tužitelja koji je nadležan da vodi stegovne postupke protiv sudaca i tužitelja. Slična je procedura i kod glavnog tužitelja.

Kako mogu doći na razgovor kod predsjednika suda

Sukladno internim propisima sudova, predsjednici sudova su dužni primati stranke u određeni dan i vrijeme. Informaciju o tome možete dobiti na pultu za informacije u svakom sudu ili od odgovarajućeg službenika za odnose s javnošću.

Kako mogu pokrenuti postupak pred stegovnim tužiteljem

Žalba na rad sudaca i tužitelja može se uputiti izravno Uredu stegovnog tužitelja koji ima nadležnost da pokreće stegovne postupke protiv sudaca i tužitelja ukoliko ocijeni da za to postoje valjani razlozi.

Više informacija o načinu vođenja stegovnog postupka protiv sudaca i tužitelja možete dobiti u sudu ili tužiteljstvu, te web stranici VSTVBiH www.hjpc.ba.

